

Одредбом члана 55. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања (“Сл. гласник РС”, бр. 72/09, 52/11, 55/13) прописано је да ће скупштина јединице локалне самоуправе разрешити, пре истека мандата, поједине чланове, укључујући и председника или орган управљања установе, на лични захтев, као и из прописаних разлога.

ПРЕПОРУКА

ИЗМЕНИТИ ЗАКОН О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА тако да се прецизирају разлози за разрешење чланова органа управљања.

Образложење

Наведеном одредбом Закона предвиђено је да ће скупштина јединице локалне самоуправе разрешити, пре истека мандата, поједине чланове, укључујући и председника или орган управљања установе ако орган управљања доноси незаконите одлуке или не доноси одлуке које је на основу закона и статута дужна да доноси, члан органа управљања неоправданим одсуствовањима или несавесним радом онемогућава рад органа управљања, у поступку преиспитивања акта о именовању утврди неправилности, ако овлашћени предлагач покрене иницијативу за разрешење члана органа управљања због престанка основа по којем је именован у орган управљања и ако наступи услов из члана 54. став 11. Закона, који се односи на органичења приликом предлагања, односно именовања чланова органа управљања.

Из наведене одредбе Закона није довољно јасно који орган утврђује незаконитост одлука органа управљања, односно да орган управљања не доноси одлуке које је на основу закона и статута дужан да доноси, као и несавесни рад члана органа управљања, што представља ризик корупције. Наведену одредбу потребно је прецизирати тако да се недвосмислено наведе да до разрешења може доћи само на основу правноснажне одлуке надлежног органа којом се утврђује незаконитост одлука, несавесни рад члана органа управљања, да орган управљања не доноси одлуке које је на основу закона дужан да доноси.

Имајући у виду наведено, потребно је прецизирати наведену одредбу Закона.

Законом о основама система образовања и васпитања (“Сл.гласник РС”, бр. 72/09, 52/11, 55/13) уређен је инспекцијски и стручно-педагошки надзор, послови инспекцијског надзора, овлашћења просветног инспектора и начин рада, овлашћења министарства према органима којима су поверени послови, услови за просветног инспектора, стручно-педагошки надзор, услови за просветног саветника, саветника спољног сарадника и начин вршења стручно-педагошког надзора.

ПРЕПОРУКА

УСВОЈИТИ ЗАКОН О ПРОСВЕТНОЈ ИНСПЕКЦИЈИ

Образложење

Како је наведено у Националној стратегији за борбу против корупције, ризици за корупцију учени у сектору образовања у највећој мери повезују се са недовољном транспарентношћу низа процеса који се одвијају у оквиру просветних институција, као и великим дискреционим овлашћењима у одлучивању. Одсуство делотворне контроле је велики проблем, јер не постоје механизми за реаговање на различите врсте неправилности.

Акционим планом за спровођење Националне стратегије за борбу против корупције као један од циљева у области образовања предвиђено је усвајање прописа који регулишу просветну инспекцију. Поред овога, указујемо да би законом који уређује просветну инспекцију, поред осталих питања значајних за функционисање инспекцијског надзора у области просвете, требало на јасан и прецизан начин уредити питања надлежности. Такође, треба размотрити могућност да послове инспекцијског надзора врши министарство непосредно, јер се у пракси показало да садашњи систем, где послове инспекцијског надзора над радом установе, као поверене послове обавља општинска, односно градска управа, не даје најбоље резултате.

Одредбом члана 120. став 1 тачка 3. Закона о основама система образовања и васпитања (“Сл. гласник РС, бр. 72/09, 52/11, 55/13) прописано је да у радни однос у установи може да буде примљено лице, под условима прописаним законом и ако, подред осталог, није осуђивано правоснажном пресудом за кривично дело за које је изречена безусловна казна затвора у трајању од најмање три месеца, као и за кривична дела насиље у породици, одузимање малолетног лица, запуштање и злостављање малолетног лица или родоскрнављење, за кривично дело примање мита или давање мита, за кривично дело из групе кривичних дела против полне слободе, против правног саобраћаја и против човечности и других добара заштићених међународним правом, без обзира на изречену кривичну санкцију, и за које није, у складу са законом, утврђено дискриминаторно понашање.

ПРЕПОРУКА

ИЗМЕНИТИ ЗАКОН О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА тако да се изостави ограничење код запошљавања лица које се тиче изречене безусловне казне затвора у трајању од најмање три месеца, а да сметња приликом пријема лица у радни однос у установи буде и осуда за кривична дела против живота и тела, против слобода и права човека и грађанина, против здравља људи, против уставног уређења и безбедности републике србије и другог кривичног дела учињеног на штету детета или коришћењем детета.

Образложење

Кривична дела која се односе на насиље у породици, запуштање и злостављање деце, родоскрнављење, дела против полних слобода, која су у тесној вези са васпитањем и образовањем као делатностима којима се баве наставници и васпитачи, као и дела која су у вези са највећим људским вредностима и најтежа кривична дела – као ограничење приликом заснивања радног односа у установама образовања, сасвим су довољна и у логичкој вези са циљем који се жели постићи наведеном одредбом Закона о основама система образовања и васпитања. Опште ограничење, које се односи на висину изречене казне затвора и њену безусловност, није у логичкој вези са циљем који се жели постићи.

Важно је напоменути да предметна одредба не постоји у законодавствима земаља у окружењу. Закон о предшколском одгоју и образовању Републике Хрватске (“Народне новине”, број 10/97, 107/07, 94/13) познаје слична ограничења, али не познаје опште ограничење у односу на висину казне затвора и њену безусловност, већ прописује кривична дела по групама у које су сврстане, не правећи разлику да ли је лице осуђено на условну или безусловну казну затвора.

Уместо ограничења које се тиче висине изречене казне затвора, целисходније је да се пропише да ће сметњу представљати и осуда за кривична дела против живота и тела, против уставног уређења и безбедности Републике Србије и другог кривичног дела почињеног на штету детета или коришћењем детета.

Чланом 130. Закона о основама система образовања и васпитања (“Сл. гласник РС”, бр. 72/09, 52/11, 55/13) прописано је, између осталог, да се пријем у радни однос у установи врши на основу преузимања запосленог у установи чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе и конкурса.

ПРЕПОРУКА

ИЗМЕНИТИ ЗАКОН О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА тако да се предвиди да ће у поступку пријема у радни однос по конкурс, комисија предложити листу од три кандидата за пријем у радни однос, на основу критеријума и мерила утврђених подзаконским актом.

Образложење

Наведеним чланом Закона предвиђено је да се пријем у радни однос у установи врши на основу преузимања запосленог у установи чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе и конкурса, као и да се пријем у радни однос на неодређено време на основу конкурса може извршити ако се није могло извршити преузимање запосленог. Такође, предвиђено је да директор установе расписује конкурс и врши избор кандидата за пријем у радни однос. У поступку одлучивања о избору наставника, васпитача и стручног сарадника директор врши ужи избор кандидата које упућује на претходну психолошку процену способности за рад са децом и ученицима у року од осам дана од дана истека рока за подношење пријава, као и да директор доноси одлуку о избору наставника, васпитача и стручног сарадника у року од осам дана од дана добијања резултата психолошке процене способности за рад са децом и ученицима. Одлуку о избору других запослених у установи директор доноси у року од 30 дана од дана истека рока за подношење пријава на конкурс. Законом нису прописана мерила и критеријуми за избор кандидата.

Акционим планом за спровођење Националне стратегије за борбу против корупције у Републици Србији за период од 2013. до 2018. године, као један од циљева предвиђена је измена правног оквира који се односи на избор, положај и овлашћења директора основних и средњих школа, као и декана факултета, а као једна од мера предвиђена је измена Закона о основама система образовања и васпитавања. Између осталог, наведено је да избор кандидата за запослење врше комисије.

Поред наведеног, потребно је подзаконским актом предвидети критеријуме и мерила за избор кандидата, у циљу смањења ризика корупције у поступку избора.

Члан 156. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања (“Сл. гласник РС”, бр. 72/09, 52/11, 55/13) предвиђа да се средства за финансирање делатности установе чији је оснивач Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе обезбеђују у буџету Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Став 2. истог члана прописује да установе могу да остваре и сопствене приходе по основу донација, спонзорства, школарине, уговора и других послова, у складу са законом. Остваривање прихода, евидентирање и коришћење средстава врши се у складу са прописима којима се уређује буџетски систем. Правилник о стандардном класификационом оквиру и контном плану за буџетски систем као извор финансирања предвиђа и родитељски динар за ваннаставне активности.

ПРЕПОРУКА

1. ПРИЛИКОМ ЗАКЉУЧИВАЊА УГОВОРА СА ТУРИСТИЧКОМ АГЕНЦИЈОМ (или другим организатором екскурзије), УСТАНОВА ЈЕ ДУЖНА ДА СПРОВОДИ ПОСТУПАК ЈАВНЕ НАБАВКЕ и изабере понуђача са најповољнијом понудом.
2. ПРИЛИКОМ ЗАКЉУЧИВАЊА УГОВОРА ЗА НАБАВКУ ДОБАРА, УСЛУГА И РАДОВА, у којем установа другој страни даје накнаду, за такву набавку, потребно је да школа поступа у складу са Законом о јавним набавкама и да спроводи поступке јавних набавки.

Образложење

У пракси се догађа да одређени број установа договора аранжман са одређеном туристичком агенцијом (или другим организатором екскурзије), упућујући родитеље ученика да директно уплаћују средства за екскурзију на рачун организатора екскурзије. Такви појединачни уговорни односи родитеља и пружаоца услуге екскурзије су ништави, сагласно члану 168. став 1. тачка 3) Закона о јавним набавкама, у којем је прописано да су ништави уговори о јавној набавци код којих наручилац овласти треће лице, које није наручилац, да закључи уговор да би се на тај начин избегла примена овог закона. С тим у вези, на набавке екскурзија, чији је извор финансирања родитељски динар за ваннаставне активности, а који се уплаћује школи, која закључује уговор, потребно је да се примењују одредбе Закона о јавним набавкама.

Са друге стране, школа је као установа која је носилац образовања и васпитања ученика, одговорна за спровођење екскурзије, безбедност ученика за време спровођења екскурзије, те испуњавања циља и сврхе екскурзије. Због тога, она своје односе са организатором екскурзије мора да уговорно регулише, а међу битним одредбама тог уговора је свакако и цена предметне екскурзије.